

Intervenció en el debat sobre l'estat de les autonomies

Senat. Madrid | 07/11/2005

Senyor President del Senat, Sr. President del Govern, Sr. President de la Comissió General de les Comunitats Autònomes, Srs. Ministres, Sra. Presidenta i Srs. Presidents de Comunitats Autònomes, senyories, senyores i senyors,

Valorar positivament en primer lloc les propostes que acabem de escoltar del president del Govern i garantir el compromís de la Comunitat Autònoma que presideixo i del meu Govern en el desenvolupament de les línies que vostè acaba de marcar.

Voy a hablar en catalán, voy a hablar en castellano, las dos lenguas son, aparte de las dos lenguas que las leyes permiten utilizar, también las dos lenguas de mi casa, la de mi padre y la de mi madre.

Diu George Steiner que cada llengua és un instrument per a la llibertat.

Avui som més a prop d'aconseguir que Espanya tingui més instruments per a la llibertat que molts altres països de la Unió Europea.

És un privilegi poder-me expressar, avui, en aquesta llengua que a molts ciutadans i ciutadanes de Catalunya ens és pròpia i que, a molts altres i a tots els espanyols, ens fa més plurals i també més lliures.

Que sigui una aportació més a la consideració d'Espanya com a poble ric i divers.

I tant de bo que pugui ser compartida, ben aviat, juntament amb les altres llengües d'Espanya, com a eina quotidiana de tots els senadors i senadores.

Abans de començar aquest Debat sobre l'Estat de les Autonomies -en el marc de la Comissió General de les Comunitats Autònomes- vull tenir un record per a Joan Reventós, que en va ser el seu primer president.

Reprenem, avui, una pràctica política que fins ara -malgrat els anys transcorreguts- no havia arribat a consolidar-se com un hàbit específic del nostre sistema polític, va haver-hi un temps que no es va fer.

És tal vegada una prova que encara persisteixen algunes dificultats per a que la realitat política, social, econòmica i cultural de l'Espanya d'avui s'expressi a través de l'Estat de les Autonomies.

Disposem d'una realitat "nova" que hem anat edificant en aquests darrers vint-i-cinc anys, a partir de la Constitució i dels Estatuts, però no l'hem desenvolupat amb tota la seva potencialitat política i institucional. Ara ho estem començant a fer

L'extraordinari procés de descentralització que hem viscut, ha proporcionat força institucional a totes i cadascuna de les Comunitats Autònomes. És cert.

La nostra història recent és la història d'un èxit, com ha remarcat el president del Govern, fa molt pocs dies, en una ocasió de gran transcendència per a Catalunya.

I també, per què no dir-ho, de transcendència per al conjunt d'Espanya. Un conjunt complex que es veu aquí representat en la pràctica totalitat.

Espanya ha recuperat en els darrers 25 anys el fil perdut de la història, instaurant un règim polític plenament democràtic.

Espanya ha entrat de ple en la modernitat amb un Estat que garanteix, alhora, els drets socials, el mercat, la llibertat d'empresa i la solidaritat; amb el reconeixement de la seva pluralitat interna i amb la singularització explícita dels pobles que la formen, per raó de la seva pròpia trajectòria, de la seva pròpia identitat i diversitat.

I amb un intens procés descentralitzador que ha permès canalitzar i acostar el progrés econòmic i social a tots els ciutadans a través del govern i l'administració autonòmica i local. Estic d'acord amb vostè senyor president, en la importància de la governació local i del nivell local

Un Estat de les Autonomies capaç d'integrar llengües, cultures i identitats nacionals diverses.

I hem sabut afrontar amb èxit la construcció d'un Estat modern amb igualtat de drets i d'oportunitats per a tots els seus ciutadans i ciutadanes.

Tanmateix, com dic, no totes les passes donades, durant tots aquests anys, han estat endavant.

Perquè durant els darrers anys s'havia experimentat, amb major o menor intensitat, una gradual erosió i una creixent distorsió de

l'esperit i de la lletra originals de la Constitució en relació a l'autogovern.

Erosió i distorsió que han originat disfuncions polítiques i administratives que -en bona part- ja van ser objecte d'anàlisi en els debats precedents al que estem celebrant avui.

Si repassem els dos últims debats -1994 i 1997- veuran que els presidents del Govern -des de conviccions diferents i diagnòstics no pas coincidents- van mostrar la seva voluntat d'aconseguir un millor funcionament del conjunt del sistema.

Per al president González els objectius, l'any 94, eren, en paraules seves:

- . consolidar el marc competencial;
- . aprofundir els instruments de cooperació;
- . establir la participació de les autonomies a la Unió Europea, que ara culminen
- . modificar el finançament autonòmic;
- . abordar la dimensió i eficàcia de totes les Administracions Públiques;
- . i, finalment, preparar la reforma del Senat.

Per al president José Mª Aznar els objectius proposats eren ben similars.

En les dues intervencions del president de la Generalitat d'aleshores - Jordi Pujol- hi ha un denominador comú: la preocupació pel reconeixement i el respecte a la singularitat política i cultural de Catalunya.

El meu antecessor va voler defensar amb claredat la singularitat de Catalunya, afirmant que la reivindicació catalana és anterior a la Constitució del 78.

Com de fet ho va ser la reinstauració de la Generalitat provisional, abans de la Constitució, amb el president Tarradellas.

Al mateix temps va enumerar els punts que erosionaven al seu parer l'autonomia catalana: la generalització i l'homogeneïtat autonòmica, un reconeixement insuficient de la diferenciació cultural, i un finançament insatisfactori. Són les seves paraules

Deu anys després cal reconèixer avenços importants però cal assenyalar també problemes que persisteixen i que, per tant, són objecte del debat que avui estem tenint, d'acord amb el document tramès pel Govern.

Seguiré el mateix ordre indicat en aquesta comunicació.

- 1) Àmbit competencial de les CC.AA. i de l'Estat.
- 2) Les relacions intergovernamentals: coordinació i cooperació.
- 3) La participació de les Comunitats Autònomes en la Unió Europea.
- 4) El sistema del finançament autonòmic.

1) Àmbit competencial de les CC.AA. i de l'Estat.

Un determinat marc competencial s'ha consolidat, però també s'ha fet evident una interpretació limitadora del mateix i, sovint, sense la dotació de recursos suficient.

Fins i tot en alguns casos (com en matèria sanitària) es podia sospitar que el traspàs generalitzat de la competència es va produir pensant més en transferir un problema de l'estat (el dèficit) que en fer més pròxima la solució (una millor gestió dels sistemes de salut) per al ciutadà. però cal reconèixer que la darrera Conferència de Presidents ha esvaït aquella sensació.

2) Les relacions intergovernamentals de coordinació i de cooperació s'han posat en joc en aquest cas d'una forma positiva.

L'Administració de l'Estat s'ha aprimat en consonància amb el nou repartiment competencial i dels recursos públics.

És cert que no hem aconseguit encara una articulació totalment satisfactòria dels tres nivells de l'administració pública, especialment de l'administració local.

Sóc un decidit partidari de traspasar al sector local un grapat de competències i de recursos en matèria de serveis personals (guarderies, assistència sanitària de proximitat i, fins i tot en casos determinats, policia local en els municipis grans).

La reforma del Senat ha estat bloquejada per raons diverses, pel PP durant una colla d'anys en que no escometre la seva conversió en una veritable Cambra Territorial, de caràcter federal, seguint el model alemany - que per molt que es digui que ara es vol fer retrocedir segueix estant per sobre del nostre Senat, quant a competències i significació. Per bé que aquesta sessió indica que ens movem en la bona direcció.

També en aquest punt l'impuls reformador de l'actual govern és patent.

3) La participació de les Comunitats Autònomes en la Unió Europea.

Cal reconèixer que s'ha donat un pas molt important en un altre tema decisiu, com és la participació de les autonomies en la Unió Europea.

L'acord de la CARCE del desembre de 2004 ha fet possible la participació de consellers autonòmics en la delegació espanyola en les reunions del Consell de Ministres de la Unió Europea.

El Conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat ha participat ja en la reunió sectorial corresponent.

4) El sistema del finançament autonòmic.

Les reformes parcials del sistema de finançament han permès avançar del repartiment de recursos entre estat, autonomies i ajuntaments que hi havia l'any 1980 (en tants per cent i sense seguretat social ni deute públic aproximadament 80% l'Estat, 0% les Autonomies que encara no existien i 20 % els ajuntaments), fins a la situació actual revolucionària amb un 30% l'Estat, un 50% les autonomies i un 20%, aproximadament, els ajuntaments; és a dir, els ajuntaments tal i com estaven.

Val a dir un dels sistemes més descentralitzats d'Europa, però encara congelat pel que fa al sector local en un insuficient 20%. Segurament hauríem d'anar caminant cap a una translació des del 50% de les autonomies cap a un 20% dels ajuntaments per arribar a un paràmetre 30/40/30.

És comprensible que avui es tornin a formular qüestions i punts de vista que ja es van debatre fa vuit i fa onze anys.

Ara, però, amb dues diferències substantives:

- El Govern espanyol presidit per José Luis Rodríguez Zapatero, ha avançat en els fets, i molt.
- I el president de la Generalitat no ve a aquesta cambra a presentar un memorial de greuges o demandes al President del Govern.

Senyores i senyors,

De l'experiència històrica del segle passat mantenim viva una lliçó política bàsica: el progrés de la llibertat de Catalunya ha anat sempre associat al progrés de la democràcia espanyola.

Va ser així en la fallida experiència de la Segona República. Ha estat així en l'esplèndida realitat de la democràcia constitucional iniciada fa 27 anys. I volem que segueixi sent així en el futur.

Hem viscut 27 anys, seguits i sense interrupcions, avançant cap a un equilibri just entre aquests dos principis generals: voluntat autonomista i interessos comuns.

Entre la vocació d'autogovern de Catalunya i les altres autonomies i el projecte comú d'una Espanya integradora i solidària.

Reclamem, ara, trobar un nou equilibri que, a més, ha d'integrar el factor europeu.

He dit i repetit que de res ens ha de servir un Estatut que reafirmi la identitat nacional de Catalunya si, al mateix temps, no és una eina útil per governar millor, ara i en el futur.

L'entesa entre els pobles d'Espanya no solament és possible. És absolutament vital. Perquè a més de compartir una història comuna compartim problemes i compartim aspiracions.

Abans he parlat de governar el futur.

Governar el futur significa:

1. reforçar el concepte de ciutadania,
2. afrontar el repte de la mobilitat migratòria
3. emmarcar els nostres problemes en el context d'un món obert
- i 4. planificar adequadament les infraestructures i les noves tecnologies.

Cal situar aquests temes en el marc de la Unió Europea.

Poc a poc les relacions entre estats estan sent ampliades i aprofundides a través de les relacions entre regions i municipis.

Vull subratllar en aquest sentit la importància creixent de les Euroregions que estan formant-se en les antigues fronteres amb França i Portugal, avui feliçment desaparegudes a efectes pràctics.

La proposta d'Euroregió Pirineus-Mediterrània vol crear les condicions per treure el màxim rendiment de la sinèrgia entre institucions, empreses i ciutadans que es dona en aquests territoris.

Els posaré un exemple ben clar: a França, a pocs quilòmetres de la frontera amb Espanya, hi ha la fàbrica d'avions més important del món, la fàbrica de l'Airbus. L'empenta que aquesta "usine" està donant a la indústria espanyola de components, i en particular a la catalana, és formidable.

S'està creant, en la xarxa de grans concentracions urbanes europees definida per Madrid, Paris, Londres, Frankfurt i Milà, una nova polaritat: la del triangle Toulouse/Zaragoza/Barcelona, que ajuda a recosir el teixit urbà industrial europeu. I això gràcies a l'existència de la Unió.

Però tot i així l'alta velocitat està prevista entre Estocolm i Sevilla, sense el tram Montpeller-Perpinyà: una vergonya que estem en camí de corregir gràcies a la nova vitalitat de les relacions hispano-franceses.

Aquesta vitalitat s'ha demostrat en la recent cimera 2+7, celebrada a Barcelona amb la participació dels governs dels dos Estats i les set autonomies: Aquitània, Midi, Llenguadoc, Euskadi, Navarra, Aragó i Catalunya.

Tots aquests projectes no responen a cap evocació de velles estructures històriques -tothom ha entès que no és això- sinó a la voluntat de donar millors serveis i afavorir el desenvolupament econòmic i social.

Hace algunos años, un periodista me preguntó qué me parecería que el Senado se trasladara a Barcelona: "Estaría encantado", respondí.

Al día siguiente los periódicos titulaban: "Maragall propone trasladar el Senado a Barcelona".

Me llamó entonces mi padre, que en paz descanse, ("que al cel sigui") que era senador, para preguntarme si aquello era cierto. "Tranquilo, papá, tranquilo", le dije.

Si ahora un periodista me preguntara por qué no trasladar, por ejemplo, el Congreso a Toledo y el Senado a Zaragoza, ya saben cual sería mi respuesta: "Encantado".

Encantados los miles y miles de ciudadanos que sufren a diario las molestias de la congestión en las comunicaciones de Madrid.

Miren Vds.: El President Tarradellas explicaba magistralmente una sensación que tenemos quienes venimos a menudo a la capital de España: "Cuando salgo de Moncloa o de los ministerios estoy siempre encantado. Pero cuando llego a Barajas empiezo a sospechar que no todo ha ido tan bien".

Creo que en esta percepción influye un factor físico: no es tan sólo que recapacites en el trayecto de Cibeles a Barajas, es que constatas que los costes en tiempo y molestias corren de tu cuenta.

Y esto, que en efecto puede ser considerado una nimiedad y ocurre en todo el mundo, el Estado debería admitir que sucede.

Cuando la RFA cambió Bonn por Berlín tenía, como en el caso de Madrid, poderosas razones de ahorro de costes en vistas a su ampliación al Este, pero ahora el resentimiento que se ha creado es considerable.

Era mejor el triángulo Bonn-Frankfurt-Berlín, como es mejor el binomio New York-Washington.

Una de las cosas que más ha complacido en Catalunya del actual gobierno de España, es precisamente la disponibilidad para desplazar las reuniones y las instituciones públicas a diferentes puntos de la geografía española.

Es una muestra de sensibilidad que la gente capta inmediatamente.

Señor Presidente, señoras y señores:

Han transcurrido más de 25 años de la vida de nuestro país que la historia señalará como uno de los periodos más pacíficos y fructíferos de la España contemporánea y de los pueblos que la forman.

Hoy España es una realidad institucional bien distinta: fuerte, segura; mucho más equilibrada y solidaria.

Hoy me siento más catalán y más español.

Al terminar la sesión parlamentaria del pasado día 3 pude decir: ¡Por Catalunya y por esta España!

Hemos sabido extender el bienestar, si no a toda la ciudadanía, a la inmensa mayoría y hemos corregido buena parte de los desequilibrios con qué nuestro país llegó a la libertad y la democracia.

Queda por resolver el impacto que hoy está teniendo la inmigración sobre el nuevo equilibrio social alcanzado.

Como estamos viendo estos días, a raíz de los acontecimientos que se suceden en Francia, éste es probablemente el tema más complejo que ahora debemos afrontar. Pero lo afrontaremos con éxito. Estoy seguro de ello.

La economía española vive hoy un momento espléndido. Crecemos el triple que Francia o Alemania. Esto nos proporciona una mayor serenidad para abordar los diversos retos que España tiene planteados, uno de los cuales es el de la inmigración.

Voy acabando. Y no puedo hacerlo sin mencionar un factor crucial del mejor periodo de nuestra historia moderna. Casi me atrevería a decir que, desde Carlos III hasta hoy:

La Corona ha jugado en este proceso, de manera tan efectiva como discreta, su papel de garante de la unión de los pueblos que forman la nación de naciones que es España.

Por ello, también por ello, nos podemos plantear la adecuación a las nuevas realidades: porque éstas existen y porque tenemos la madurez requerida para afrontarlas y asumirlas.

Señor presidente del Gobierno:

Usted ha demostrado reiteradamente tener la determinación y el coraje político para abordar las reformas que permitan recuperar y ampliar el espíritu que presidió la creación de nuestro marco jurídico de libertad y convivencia.

En 18 meses, el Gobierno ha convocado dos Conferencias de Presidentes. En la primera se constató un problema candente: la financiación de la sanidad. En la segunda, hace dos meses, se aportaron soluciones.

En 18 meses, el Gobierno ha tomado la iniciativa de convocar este debate del Estado de las Autonomías.

En 18 meses se ha conseguido un reconocimiento histórico de la lengua en la que les he hablado, así como del gallego y del euskera, ante las instituciones europeas.

En 18 meses se ha hecho realidad la vieja reivindicación de participación de las autonomías en los consejos de ministros de la Unión Europea.

Vd. ha propiciado un salto cualitativo extraordinario en el necesario clima de diálogo y entendimiento entre los pueblos de España. Hoy la España plural está más próxima, es más posible.

Todo ello se lo quiero agradecer, expresamente, explícitamente, en este marco. No yo: Catalunya.

Catalunya sabe que estas cosas no son fáciles, ni lo van a ser en adelante, pero sabe también que vd. y su Gobierno están determinados a seguir la senda de la España plural. Vd. ha sido consecuente y Catalunya será consecuente.

Estoy dispuesto a asumir la parte de responsabilidad que me pudiera

corresponder si las explicaciones de lo que Catalunya propone en el escenario de la España plural no han sido suficientes.

Y reitero mi compromiso para seguir en el empeño, para tratar de explicar nuestras propuestas pausadamente, aportando razón y no crispación. Tanto y tantas veces como sea necesario.

Y vamos a escuchar, con respeto, las opiniones distintas y las propuestas de los territorios y comunidades de España.

Senyor president, senyores i senyors,

estic convençut que gràcies al procés autonòmic que estem debatent en aquesta sessió, l'Espanya que aquí representem, l'Espanya plural, anirà adquirint una major solidesa i haurà esdevingut un model irreversible i admirat pel món sencer.

I que tot plegat revertirà en més progrés, més concòrdia i més llibertat per a tots els homes i dones que conviuen en pau en aquest país entranyable.

Moltes gràcies, senyores i senyors.